

Globalne domino Ćwiczenie

W ramach wyzwania „4 kroki do sprawiedliwszego świata”

czas trwania:

🕒 40 minut

poziom nauczania i klasa:

szkoła podstawowa:

klasy VII–VIII,

szkoła ponadpodstawowa

Ćwiczenia można modyfikować i dostosować do możliwości i potrzeb nauczycieli i nauczycielek oraz uczniów i uczennic. O ostatecznym kształcie ćwiczenia decyduje nauczyciel/nauczycielka.

Materiał ma za zadanie przybliżyć uczniom i uczennicom sylwetki kobiet i mężczyzn działających na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju. Zadaniem młodzieży jest ułożenie domina – dopasowanie opisu danej osoby do zdjęcia. Ułożenie domina może być również okazją do dyskusji na temat tego, kto i jak może zmieniać świat. W czasie realizacji ćwiczenia warto zwracać młodzieży uwagę na kwestie równości płci i praw człowieka. Przed realizacją ćwiczenia młodzież powinna wiedzieć, czym są Cele Zrównoważonego Rozwoju (może np. obejrzeć film: *Malala: wprowadzenie do Celów Zrównoważonego Rozwoju*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2019, <https://bit.ly/CeleZrownowazonegoRozwoju>).

Temat:

- Kto może działać na rzecz globalnych wyzwań?

Cele:

- poznanie lokalnych działaczy i działaczek odpowiadających na globalne wyzwania
- poznanie Celów Zrównoważonego Rozwoju i współzależności pomiędzy nimi
- refleksja nad znaczeniem działań indywidualnych na rzecz wyzwań globalnych
- dyskusja na temat równości płci i praw człowieka

Kryteria sukcesu:

- znam osoby działające na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju
- rozumiem, jak działania lokalne odpowiadają na wyzwania globalne

formy pracy:

- praca w grupach
- dyskusja
- praca indywidualna

Środki dydaktyczne potrzebne do przeprowadzenia zajęć:

wydrukowane i wycięte załączniki do scenariusza:

- Załącznik nr 1 – Materiał pomocniczy: Domino
- Załącznik nr 2 – Materiał pomocniczy: Ikony Celów Zrównoważonego Rozwoju

Przebieg zajęć

Rozpoczęcie zajęć

Na początku ćwiczenia zapytaj klasę, co wie na temat Celów Zrównoważonego Rozwoju. Pozwól uczniom i uczennicom odpowiadać na forum klasy. Jeżeli młodzież dobrze zna Cele Zrównoważonego Rozwoju, zapytaj, czy uważa któryś za najważniejszy. Czy istnieje taki cel?

Następnie zaprosz uczestników i uczestniczki zajęć do odpowiedzi na pytanie, kto według nich może działać na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju. Pozwól wszystkim chętnym osobom podzielić się opinią. Powiedz klasie, że dzisiaj poznacie historie osób, które działają na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju.

⌚ 5 minut

Zadanie 1. Ułóż globalne domino

Podziel klasę na pięcioosobowe grupy. Wydrukuj tyle zestawów załącznika nr 1, ile jest grup. Załącznik nr 2 wydrukuj w co najmniej dwóch egzemplarzach.

Rozdaj grupom domino i poprosz o wycięcie prostokątów-kostek domina. Na każdej kostce widnieje imię i nazwisko osoby działającej na rzecz kilku Celów Zrównoważonego Rozwoju oraz zdjęcie drugiej osoby, której opis znajduje się na innej kostce. Powiedz uczniom i uczennicom, że ich zadaniem jest:

- przeczytanie każdej historii opisanej na kostkach domina
- ułożenie ich w taki sposób, by opis był dopasowany do odpowiedniego zdjęcia.

Gdy grupa ułoży domino, upewnij się, że wszystkie zdjęcia zostały odpowiednio dopasowane.

⌚ 15 minut

- Pomagaj grupom ułożyć domino tak, by każdy opis był dopasowany do odpowiedniego zdjęcia. Rozwiązanie możesz zobaczyć [tutaj](#) (należy przeglądać stronę jako gość).

Zadanie 2. Na rzecz jakich celów działają aktywistki i aktywiści?

Rozłóż na ławce wycięte ikonki Celów Zrównoważonego Rozwoju – załącznik nr 2. Wszystkie grupy mogą korzystać z tego zbioru.

Niech każda grupa wybierze jednego globalnego aktywistę lub aktywistkę. Zadaniem grupy jest przeanalizowanie działań wybranej osoby i określenie, na rzecz

⌚ 10 minut

których celów działa, oraz ułożenie ikonek celów, które realizuje dana osoba, wokół wybranej kostki domina.

Jeżeli młodzież ma taką możliwość, może przeczytać więcej na temat wybranej osoby w Internecie.

- Zwróć uwagę młodzieży na to, że realizacja jednego celu może wpływać na pozostałe. Na przykład sadzenie drzew wpływa na ochronę lokalnego ekosystemu i ochronę klimatu (cel 15 i cel 13), ale również wymaga szkoleń i zaangażowania społeczności lokalnej (cel 11), tworzenia nowych miejsc pracy, najczęściej skierowanych do kobiet, co wpływa na minimalizację ubóstwa (cel 1, cel 4, cel 5). Zachęć młodzież do zauważania tych współzależności.

Zadanie 3. Dyskusja i podsumowanie

Poproś każdą grupę o krótką prezentację na temat danej osoby i jej działań. Na rzecz jakich Celów Zrównoważonego Rozwoju działa wybrana osoba?

Zaproś młodzież do dyskusji. Możesz zadać pytania:

- Kto działa na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju? Co charakteryzuje te osoby?
- Co pomaga w realizacji tych celów? Płeć, wykształcenie, pochodzenie?
- Czy jest coś, co łączy te osoby?
- Co różni te osoby?
- Jak realizacja Celów Zrównoważonego Rozwoju wpływa na komfort życia ludzi?
- Jak może wpływać na prawa człowieka?
- Co jeszcze zyskujemy, realizując i osiągając Cele Zrównoważonego Rozwoju?

Jeżeli Wasze ćwiczenie odbywa się tuż przed lub niedługo po 8 marca (Dzień Kobiet), zwróć uwagę młodzieży na to, jak istotny jest udział kobiet w odpowiadaniu na globalne wyzwania. Możecie stworzyć plakat, chmurę pomysłów, post na Facebooku lub po prostu podzielić się tym, dlaczego równość kobiet i mężczyzn oraz wspólne odpowiadanie na globalne wyzwania są ważne.

- Zwróć uwagę młodzieży na wiek, płeć, pochodzenie, wykształcenie aktywistek i aktywistów – w działania na rzecz Zrównoważonego Rozwoju są zaangażowani bardzo różni ludzie. Ani płeć, ani wiek, ani wykształcenie nie determinują naszej umiejętności działania na rzecz lepszego i bardziej sprawiedliwego świata. Każdy i każda jest ważny i ważna w stawianiu czoła globalnym wyzwaniom.

 10 minut

Polecane materiały:

- *Plansze nt. Celów Zrównoważonego Rozwoju*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2019, <https://globalna.ceo.org.pl/material/plansze-nt-celow-zrownowazonego-rozwoju>.
- *Cele Zrównoważonego Rozwoju*, Organizacja Narodów Zjednoczonych, <https://www.un.org.pl>

Załączniki:

- **Załącznik nr 1** – Materiał pomocniczy: Domino
- **Załącznik nr 2** – Materiał pomocniczy: Ikonki Celów Zrównoważonego Rozwoju

Więcej materiałów na stronie internetowej programu: www.globalna.ceo.org.pl

Materiał powstał w 2022 roku w ramach programu projektu „Szkoła otwartości. Wspieranie równości płci”. Utwór powstał w ramach projektu „Szkoła otwartości. Wspieranie równości płci”. Projekt finansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię z Funduszy EOG w ramach Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny.

Wydawca:

Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej
ul. Noakowskiego 10, 00-666 Warszawa
www.ceo.org.pl

Warszawa 2022

Autorki: Renata Stępniewska, Justyna Zamojda

Redakcja: Elżbieta Grab

Korekta: Justyna Yiğitler

Projekt graficzny i skład: Zofia Herbich

Materiał „Globalne domino” jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa – zastrzeżone na rzecz Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw. Więcej o wolnych licencjach: <http://creativecommons.pl>.

Utwór powstał w ramach projektu „Szkoła otwartości. Wspieranie równości płci”.

Projekt finansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię z Funduszy EOG w ramach Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny.

Źródła zdjęć:

[Nadia Tutarieva](#), źródło: UN Women

[William Kamkwamba](#), autor zdj. Erik (HASH) Hersman, CC BY-NC-SA 2.0

[Olga Malinkiewicz](#), autorka zdj: Julia Przenajkowska, CC BY-SA 4.0

[Najat Aoun Saliba](#), źródło: Fondation L'Oréal, CC BY-SA 4.0

[Gitanjali Rao](#), autor zdj. Ramachb, CC-BY-SA-4.0

[Boyan Slat](#), zdjęcie pochodzi z filmu na Youtube, CC BY 3.0

[Hinduo Oumarou Ibrahim](#), autorka zdj. Fatakaya, CC BY-SA 4.0

[Kotchakorn Voraakhom](#), źródło: Porous City Network, CC-BY-NC-SA 2.0

[Miranda Wang](#), źródło: BioCellection, 2018 Climate Fellow, CC-BY-NC-SA 2.0

[Wangari Maathai](#), źródło: Kingkongphoto & www.celebrity-photos.com, CC BY-SA 2.0

Załącznik nr 1

Materiał pomocniczy: Domino

William Kamkwamba

Kim jest?

William Kamkwamba pochodzi z Malawi. Ze względu na suszę, która doprowadziła jego rodzinę do skrajnego ubóstwa, był zmuszony opuścić szkołę. W jego wsi ludzie borykali się m.in. z brakiem dostępu do energii.

Działania i osiągnięcia

William skonstruował pierwszy wiatrak ze znalezionych we wsi odpadów, dzięki niemu jego rodzina jako pierwsza we wsi miała **dostęp do energii elektrycznej**. O jego osiągnięciu bardzo szybko zaczęły pisać lokalne gazety, a następnie został zaproszony na spotkanie TEDx w Tanzanii.

Kamkwamba uzyskał fundusze na kontynuowanie nauki, a następnie dostał się na studia w USA. Założył organizację Moving Windmills, która **działa na rzecz czystej wody, zdrowia, edukacji i wzmacniania społeczności lokalnych** oraz współpracuje z innymi organizacjami humanitarnymi na Globalnym Południu.

Olga Malinkiewicz

Kim jest?

Olga Malinkiewicz urodziła się w Polsce. Ukończyła Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego oraz Politechnikę Katalońską w Barcelonie. Doktorat z fizyki obroniła na Uniwersytecie w Walencji. Jest współzałożycielką i dyrektorką do spraw technologii w firmie Saule Technologies.

Działania i osiągnięcia

Olga jest współtwórczynią **taniej metody wytwarzania drukowanych ogniw słonecznych na bazie grup minerałów** – są to bardzo cienkie i elastyczne panele słoneczne, które można umieścić na ścianach budynków, dachach i różnych innych powierzchniach. Olga w ciągu kilku lat stworzyła zespół specjalistów i laboratorium zajmujące się nową technologią.

W 2015 roku Zdobyła tytuły **Very Important Polish Innovator** w konkursie Młodzi Liderzy Innowacji oraz **Innovator of the Year** w konkursie „Innovators Under 35” organizowanym przez „MIT Technology Review”. W 2016 roku odznaczono ją Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski za wybitne zasługi dla rozwoju nauki polskiej.

Najat Aoun Saliba

Kim jest?

Najat Aoun Saliba dorastała na plantacji bananów w Libanie. Po wybuchu wojny domowej wraz z rodziną przeprowadziła się do miasta, gdzie zainteresowała się sposobami ograniczania zanieczyszczenia powietrza. Saliba studiowała na libańskim uniwersytecie, gdzie uzyskała tytuł licencjata, następnie kontynuowała studia w Stanach Zjednoczonych.

Działania i osiągnięcia

Po powrocie do Libanu w 2002 roku pomogła założyć Centrum Ochrony Przyrody Ibsar, które zajmuje się **ochroną różnorodności biologicznej Libanu**. Założyła również Laboratorium Atmosferyczne i Analityczne oraz stworzyła pierwszą **libańską bazę danych na temat zanieczyszczeń atmosferycznych**. Zaniepokojona spalaniem odpadów na wolnym powietrzu prowadziła badania i wykazała, że spalanie może zwiększyć ilość czynników rakotwórczych w powietrzu o 2300%.

Saliba brała udział w **ustanawianiu międzynarodowych protokołów badań chemicznych rur wodociągowych**. Obecnie opracowuje również **innowacyjne metody badania zanieczyszczeń atmosferycznych**.

Gitanjali Rao

Kim jest?

Gitanjali Rao urodziła się w Kolorado w Stanach Zjednoczonych. Jako jedenastoletka dowiedziała się o zanieczyszczeniach wody ołowiem we Flint w stanie Michigan (picie tak zanieczyszczonej wody jest niebezpieczne dla zdrowia). Zainspirowało ją to do pogłębiania wiedzy o zanieczyszczeniu wody pitnej ołowiem i innymi toksynami.

Działania i osiągnięcia

Wynalazek Rao nosi nazwę Tethys na cześć uchodzącej w mitologii greckiej bogini morza Tetydy. Jest to pudełko wielkości talii kart, które zawiera baterię, bluetooth i węglowe nanorurki, które wykrywają ołów w wodzie. Celem wynalazku był **szybki pomiar czystości wody na własny użytek**. Rao stworzyła również aplikację Kindly, która w oparciu o sztuczną inteligencję jest w stanie **wykryć cyberprzemoc** na wczesnym etapie.

Nastolatka współpracuje ze szkołami, organizacjami międzynarodowymi i muzeami, organizując z nimi warsztaty z **innowacyjności dla jej rówieśników**.

Boyan Slat

Kim jest?

Boyan Slat urodził się w Holandii. W wieku szesnastu lat zainteresował się problemem zanieczyszczenia wód morskich śmieciami i trudnościami związanymi z ich wydobyciem z mórz i oceanów. Zainteresowanie to przerodziło się w badanie problemu podczas projektu badawczego w szkole. Studiował inżynierię kosmiczną na Uniwersytecie Technologicznym w Delfcie.

Działania i osiągnięcia

Na pierwszym roku studiów opracowywał pasywną metodę zbierania śmieci morskich. Założył organizację **The Ocean Cleanup**, która instaluje systemy w kształcie litery U, które dryfują w wirach Północnego Pacyfiku i koncentrują pływające śmieci. Następnie statki pomocnicze zbierają skoncentrowane śmieci i transportują na brzeg.

Fundacja Boyana ma na celu usunięcie 90% plastikowych śmieci z oceanów i zatrzymanie ich napływu z rzek do oceanów do 2040 roku.

Hindou Oumarou Ibrahim

Kim jest?

Hindou Oumarou Ibrahim urodziła się w Czadzie i jest członkinią społeczności pasterskiej Mbororo, przewodniczącą Stowarzyszenia Rdzennych Kobiet i Ludów Czadu (AFPAT) oraz aktywistką klimatyczną.

Działania i osiągnięcia

Hindou współpracuje ze społecznościami, które doświadczają konsekwencji zmiany klimatu, np. utrudnionego dostępu do wody przez wysychanie jeziora Czad, które jest źródłem wody dla ludzi z Czadu, Kamerunu, Nigru i Nigerii. Hindou i inne osoby ze stowarzyszenia spotykają się z rolnikami, aby stworzyć mapę pól uprawnych i potrzeb poszczególnych społeczności. Dzięki wspólnej pracy są w stanie pomóc społecznościom w znalezieniu kompromisu, który zapewnia dostęp do wody, jednocześnie łagodząc lokalne konflikty. Stowarzyszenie zajmuje się również promowaniem praw dziewcząt i kobiet w społeczności Mbororo oraz inspirowaniem przywództwa i rzecznictwa w ochronie środowiska.

Kotchakorn Voraakhom

Kim jest?

Kotchakorn Voraakhom urodziła się w Bangoku, jest założycielką organizacji **Porous City Network**. Uzyskała licencjat z architektury krajobrazu na Uniwersytecie w Chulalongkorn w Tajlandii, a następnie tytuł magistra na Uniwersytecie Harvarda. Podczas studiów była jedną z założycielek **Kounkuey Design Initiative** – organizacji wspierającej miasta, które nie posiadają odpowiednich zasobów, by stworzyć lokalne i przyjazne miejsca wspólnych aktywności społeczności lokalnej.

Działania i osiągnięcia

Organizacja, którą założyła Kotchakorn, zajmuje się działaniem na rzecz **zwiększenia udziału zielonej przestrzeni w miastach w taki sposób, aby przeciwdziałać skutkom zmiany klimatu, w szczególności na zabudowanych obszarach miejskich oraz terenach, które są położone blisko rzek i narażone na podtopienia**. Znajduje się na liście piętnastu najbardziej wpływowych kobiet walczących przeciw zmianom klimatu magazynu „Time”.

Miranda Wang

Kim jest?

Miranda Wang zaczęła się interesować biotechnologią, kiedy wieku osiemnastu lat razem z koleżanką z klasy odkryły bakterię, która rozkłada ftalany będące składnikami plastiku. Studiowała biochemię na Uniwersytecie w Toronto oraz biologię molekularną i komórkową i przedsiębiorczość inżynierską na Uniwersytecie Pensylwanii. Już w czasie studiów założyła BioCollection, obecnie istnieje pod nazwą Novoloop.

Działania i osiągnięcia

W swojej pracy korzysta z **biologii syntetycznej, by opracować rozwiązania, których celem jest jest przekształcenie tworzyw sztucznych w materiały o wysokiej jakości**. Bada możliwość rozkładania na cenne czynniki chemiczne niercyklingowanego plastiku, który stanowi 1/3 światowej produkcji tworzywa. Obecnie firma prowadzi **pilotażowy zakład odpadów, a także pomaga Google'owi wprowadzić politykę zero waste w biurach korporacji**.

Wielokrotnie wyróżniona, znalazła się m.in. na liście młodych wpływowych osób „30 under 30” magazynu „Forbes” i wizjonerów mających odwagę do zmiany świata „New York Timesa”, zdobyła Nagrodę Pritzкера Wschodzący Środowiskowy Geniusz oraz Młody Geniusz Ziemi Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Wangari Maathai

Kim jest?

Wangari Maathai urodziła się w Kenii. Była aktywistką społeczną, środowiskową i polityczną. Studiowała biologię na uczelniach amerykańskich i niemieckich oraz weterynarię na Uniwersytecie w Nairobi. Założyła kobiecy Ruch Zielonego Pasa.

Działania i osiągnięcia

Założony przez Wangari Ruch Zielonego Pasa **zasadził 30 milionów drzew**. Nasadzenia **wzbogaciły różnorodność biologiczną**, miały na celu również **zapobieganie pustoszeniu kontynentu i związanym z nim biedą i głodem**. Wolontariusze Zielonego Pasa zajmują się również edukacją, popularyzowaniem zasad prawidłowego odżywiania czy praw człowieka. Jej działania przyczyniły się także do powstania wielu nowych miejsc pracy dla tysięcy Kenijek (np. w szkółkach leśnych).

Wangari była pierwszą kobietą z Afryki, która zdobyła Nagrodę Nobla za pracę na rzecz ochrony środowiska, rozwoju, demokracji i pokoju.

Nadia Tutarieva

Kim jest?

Nadia Tutarieva urodziła się w Ługańsku w Ukrainie. Jest młodą aktywistką działającą na rzecz kobiet i pokoju na świecie. Jest nauczycielką w lokalnej szkole.

Działania i osiągnięcia

W wieku dziewiętnastu lat zaczęła pomagać dziewczynom się uczyć i brać przyszłość w swoje ręce. Od czasu konfliktu w Ukrainie w 2014 roku **działa na rzecz edukacji** i wyjaśniania dzieciom w szkole tematów związanych z wojną. Nadia jest współzałożycielką organizacji **Girls of Chuhinka** działającej na rzecz **równości płci oraz zwiększenia roli kobiet w budowaniu pokoju i ich udziału w życiu społecznym i politycznym**. Sama chce działać aktywnie w życiu politycznym swojej społeczności.

Załącznik nr 2

Ikony Celów Zrównoważonego Rozwoju

